

ZAGONETKE TISKANE 1879. U SENJU

Književnik i pedagog Mijat Stojanović (1818—1881) radeći u Gospiću kao »školski nadzornik u ličko-otočkom okružju«, objavio je u Senju »tiskom i nakladom H. Lusterera« svoja tri djela. To su »Uzorni ratar« (tiskano 1875), »Zabava i pouka« (1877) i »Šala i zbilja« (1879).

Nakon smrti autora djelo »Uzorni ratar« ponešto izpravljeno i promijenjeno rukom Dragutina Stražimira doživjelo je u Senju i svoje drugo izdanje godine 1884.

Djelo »Sale i zbilja« ima i tri »dodatka«:

I. Narodne poslovice (str. 144 — 188)

II. Zagonetke (189 — 193), i

III. Putositnice (194 — 254).

U drugom prilogu objavljeno je 60 narodnih zagonetaka i njihove »odgonetke«.

Tu su i neke naše opće poznate zagonetke:

2. U gori bez mozga laje. (Sjekira)

3. U gorici na jedno nožici. (Gljiva — pečurka)

21. Mrtvo živo iz šume vuče. (Češalj)

23. Bielo je, sir nije. Repato je, miš nije. Sol liže, vol nije. (Rotkva)

26. Obnoć steono, obdan jalovo. (Postelj ili krevet)

39. Crna kuja u potoku laje. (Praljača)

Objavljena je i ona klasična narodna zagonetka, koje je jedna inačica poznata na latinskom još iz X. stoljeća:

25. Pade orao bez krila na javor bez grana, pojede ga pravica bez zuba.

(Jug i snieg)

Očito je, ne samo po govoru, da je autor prikupio ove zagonetke negdje u unutrašnjosti.

U nekoliko je spomenuto i more (ali samo kao figura):

6. Na dnu mora sundulovo jaje. (Puščano zrno)

14. Čučur sjedi na moru, na suhome javoru; sve što ljudi stekoše, čučuru donesoše. (Mlin)

53. Baci ploču u more, a ona zumbori. (Uštupak kad se kuva)

Premda je ova zbirka zagonetaka mala, vrijedno ju je zabilježiti i u historiografiji naše usmene književnosti (poglavito roda zagonetke), stoga što predstavlja za to doba značajan napor i pothvat u prikupljanju narodnog blaga.

ZUSAMMENFASSUNG

DIE IM JAHRE 1879 IN SENJ VEROEFFENTLICHEN RAETSEL

von S. Peleh

Der kroatische Aufklaerer, Erzieher und Schritsteller Mijat Stojanović (1818—1881) hat drei seiner Buecher in Senj drucken lassen. Das sind: »Uzorni ratar« (Der Musterackerbauer), 1875 und 1884, »Zabava i pouka« (Die Unterhaltung und die Lehre), 1877 und »Šala i zbilja« (Der Scherz und die Wahrheit), 1879. Das Werk »Der Scherz und die Wahrheit« hat noch 3 Beitrage. Im zweiten Beitrag »Zagonetke« (Die Raetsel) sind 60 unserer meistens bekannten Volksraetsel veroeffentlicht worden.